

معاون اقتصادی و سرمایه گذاری سازمان تأمین اجتماعی در گفت‌وگو با آتیه‌نو:

مردم ذی‌حق‌ترین گروه برای دریافت

گزارش

سازمان تأمین اجتماعی که نامش در سرلیست بدهکاران بانکی قرار داشت با پیگیری‌های انجام شده در این مجموعه، تمام بدهی‌های خود را تسویه کرد. آن‌طور که مصطفی سوری معاون اقتصادی و سرمایه‌گذاری سازمان تأمین اجتماعی می‌گوید در یک روند پرپیچ‌وخم پس از آنکه این سازمان موفق می‌شود سبب سرمایه‌های واگذار شده دولت به این مجموعه را اصلاح کند، در راستای حذف دیون تأمین اجتماعی به بانک رفاه، سه شرکت سودده واگذار شده به تأمین اجتماعی را با بدهی‌های این سازمان به بانک رفاه تهاژ می‌کند. بخشی از بدهی سازمان هم از مسیر اجرایی شدن تفاهنامه قبلی با بانک رفاه و انتقال سهم تأمین اجتماعی به بانک به طور کامل تسویه می‌شود تا این سازمان دیگر نامش در سرلیست ابر بدهکاران بانکی قرار نگیرد؛ اما معاون اقتصادی و سرمایه‌گذاری سازمان تأمین اجتماعی از دولت توقع دارد که یکبار برای همیشه بدهی‌های خود را در راستای اجرایی شدن بند سوم سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری؛ از طریق دریافت مصوبه سران سه قوه، تسویه و حق مردم را به موقع پرداخت کند تا مسأله قدیمی به‌روزرسانی میزان مطالبات تأمین اجتماعی از دولت هم برای همیشه پایان یابد و این مجموعه بتواند نقدینگی مناسب برای انجام تعهدات خود را در اختیار داشته باشد. سوری می‌گوید که دولت سهام‌های ارزشمندی مثل هلدینگ خلیج فارس، فولاد مبارک، شرکت ملی مس و پالایشگاه ستاره خلیج فارس را در اختیار دارد که به دلیل ارزش این سرمایه‌ها، هیچ خریداری قادر به پرداخت قیمت دارایی‌های یاد شده نیست و از آنجا که هیچ‌کس جز جامعه تحت پوشش تأمین اجتماعی ذی‌حق‌تر برای دریافت این سهام وجود ندارد، بهتر است دولت بدهی‌های خود به تأمین اجتماعی را در یک روند شفاف و با واگذاری این سهام‌های ارزشمند برای همیشه تسویه کند. همچنین برای پرداخت مطالبات جاری نیز در بودجه سالانه کشور رقم متناسب پیش‌بینی کند تا ارزش دارایی‌های تأمین اجتماعی نیز کاهش نیابد و این سرمایه‌های بین‌نسلی به خوبی حفظ شوند.

نکرده که یکی از ریشه‌های اصلی مشکل ناترازی صندوق بیمه تأمین اجتماعی همین موضوع است.» سوری بیان کرد: «دولتی که بدهی‌های انباشته خود را تسویه نکرده، در زمینه محاسبه و به‌روزرسانی حجم بدهی‌هایش هم با تأمین اجتماعی اختلاف نظر دارد. فارغ از اینکه حرف ما و حرف سازمان برنامه و دولت چیست، باید بگویم با فرمول ما و طبق قانون تا پایان سال ۱۴۰۰، سازمان تأمین اجتماعی ۴۶۰ همت (هزار میلیارد تومان) از دولت طلب دارد. این در حالی است که کل دارایی‌های مادر یک ارزش برآوردی، حدود هزار همت است. البته ممکن است به دلیل عدم به‌روزرسانی قیمت برخی از اقلام دارایی‌های ثابت مثل املاک و مستغلات و... رقم دارایی‌های سازمان تأمین اجتماعی کمی بالاتر از هزار همت باشد که در هر صورت نزدیک به ۵۰ درصد از کل دارایی‌های ما همان طلب‌مان از دولت است.»

معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی با اشاره به افت ارزش دارایی‌های سازمان تأمین اجتماعی تحت تأثیر تغییرات نرخ دلار گفت: «ما طلب خود از دولت طی سال‌های ۹۲ تا ۱۴۰۰ را به صورت دلاری محاسبه کردیم تا ببینیم ارزش واقعی مطالبات ما از دولت چقدر است و اثر تورم بر آن را مشاهده کنیم که خروجی آن به صورت جدول (۱) قابل مشاهده است.»

وی افزود: «مبنای محاسبه ما در استخراج این جدول نرخ دلار آزاد اعلام شده توسط صرافی بانک ملی در پایان اسفندماه هر سال بود. بر اساس این نرخ، سال ۹۲، ۶۳۴۰۰ همت از دولت طلب داشتیم که با نرخ دلار آن زمان کل طلب ۱۸۰ میلیارد دلار می‌شود. از سال ۹۳ تا ۱۳۹۶ به ترتیب ارزش دلاری مطالبات تأمین اجتماعی ۳۴، ۴۳، ۴۳ همت بوده است. بعد از این سال به یکباره دچار جهش شدید قیمت دلار شدیم. در سال ۹۷، ۱۹۷ هزار چاه ارزش مطالبات ما از دولت به صورت تجمعی بیشتر شده، اما نرخ دلار بسیار بالا رفت و ارزش دلاری مطالبات مایه ۱۷ میلیارد دلار رسید.» سوری ادامه داد: «در سال ۹۸ رقم مطالبات مایه ۱۹ میلیارد دلار رسید. در سال ۹۹، جهش بعدی در قیمت دلار داشتیم و ارزش دلاری مطالبات سازمان به ۱۵ میلیارد دلار رسید. تا پایان سال ۱۴۰۰ نیز که حجم مطالبات ریالی سازمان به ۴۶۰ همت رسید اما به دلیل تغییر نرخ دلار، ارزش دلاری مطالبات سازمان به ۱۷،۶ رسیده است.» وی بیان کرد: «به این ترتیب ارزش دارایی‌های ما نسبت به سال ۹۲ کاهش یافت و مطالبات سازمان در حال کم شدن است. در ظاهر میزان مطالبات ریالی ما رو به افزایش است اما در واقع ارزش واقعی مطالبات مادر حال کاهش است.»

تأخیر در تأدیه بدهی‌های سازمان، عامل اجحاف به بیمه‌شدگان

معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی بیان کرد: «هرچقدر تأخیر در پرداخت تعهدات دولت به سازمان تأمین اجتماعی وجود داشته باشد و زمان بیشتری برای تسویه حساب صرف شود، ما در حق همه بیمه‌شدگان و اموال‌شان اجحاف کرده‌ایم. اگر دولت‌ها سر موقع سهم‌شان را می‌دادند، تأمین اجتماعی حتی اگر در کم‌بازده‌ترین مدل هم سرمایه‌گذاری کرده بود، ارزش دارایی‌اش بیش از رقم مطالبه‌ای بود که اکنون از دولت دارد، زیرا ارزش دارایی‌ها در کشور بر مبنای تغییرات قیمت ارز بالا می‌رود؛ لکن نرخ تورم اعلامی همواره کمتر از نرخ رشد دارایی در کشور بوده است.» به گفته سوری، بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی منجر به این موضوع شده که این سازمان کسری نقدینگی پیدا کند و از سال ۹۵ از سیستم بانکی وام بگیرد. به این ترتیب تأمین اجتماعی تبدیل به ابر بدهکار بانکی شده است. ریشه این مسأله در بروز مشکل برای دستیابی به

انجام دهد که به هر دلیلی این کار را نکرده‌اند.» سوری عنوان کرد: «قبل از حضور بنده در آبان‌ماه سال ۱۴۰۰ در این معاونت، دولت طی مصوبه‌ای هشت شرکت را برای واگذاری به تأمین اجتماعی لیست کرده بود که به عنوان بدهی خود به تأمین اجتماعی در آن سال پرداخت کند و کل مبلغ مصوب دولت در آن سال ۸۹ هزار میلیارد تومان بود. لیستی که دولت ارائه کرده بود شامل شرکت‌هایی بود که اغلب کم‌بازده و مشکل‌دار بودند و این در حالی بود که دو سال گذشته هم یکسری شرکت مشکل‌دار دیگر به ما داده بودند.» معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی افزود: «یکی از این شرکت‌های زیان‌ده مر دادمه سال ۱۳۹۹ در ست در مقطعی که پیک قله بورس بود و همه چیز بیش از ارزش واقعی بود، به سازمان تأمین اجتماعی واگذار شد. اگر به روند واگذاری‌های دولت توجه کنید، عموماً شرکت‌های زیان‌ده را بلافاصله بعد از تصویب قانون به سازمان تأمین اجتماعی منتقل می‌کنند، اما شرکت‌های سودده را تا آخرین روزهای سال و فرصت قانونی نزد خود نگه می‌دارد.» وی افزود: «این شرکت زیان‌ده که در مر دادمه به ما منتقل شد، با قیمت ۶ هزار و ۱۹۲ میلیارد تومان به ازای بخشی از بدهی سازمان در اختیار مقرر گرفت. روزی که شرکت را تحویل گرفتیم ارزش هر سهم آن نزدیک به ۵۵۹ تومان بود و ۵۲/۲۵ درصد سهم شرکت به ما واگذار شد. امروز که درباره شرکت یاد شده صحبت می‌کنیم، ارزش هر سهم آن به ۱۳۰ تومان تبدیل شده است.» سوری یادآور شد: «۵۲ درصد سهم این شرکت را به قیمت ۶ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان به تأمین اجتماعی دادند در حالی که امروز کل سهام (۱۰۰ درصد) این شرکت، ۲ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان است؛ بنابراین ارزش سهم مایه هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان کاهش یافته است. در این شرکت تشکل‌های کارگری زیادی هم فعال هستند و تا این مجموعه زیان‌ده به ما واگذار شد، اعتراضات برای مطالبات نیروهای کارگری هم آغاز شد.» وی ادامه داد: «تأمین اجتماعی که خود منابع مالی نداشت، ناگزیر شد بعد از دریافت این شرکت حدود هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان یعنی تقریباً معادل کل ارزش فعلی سهام شرکت، منابع مالی به آن تزریق کند تا بدهی‌های بانکی آن شرکت را که از دولت تحویل گرفته، تسویه و حقوق کارکنان این مجموعه را پرداخت کند. به این ترتیب بهای تمام شده آنچه دولت برای تهاژ بدهی‌هایش به تأمین اجتماعی پرداخت کرد، بیش از ۷ هزار میلیارد تومان خواهد بود. این یعنی سرمایه ما دچار افت ارزش شدید شد و با وجود آنکه این همه منابع تزریق کردیم، هنوز هم آن مجموعه به دلیل مشکلات ریشه‌ای و منطقه‌ای آن شرکت مشکلات خاص خود را دارد.»

افت ارزش سرمایه به دلیل تأخیر دولت در پرداخت بدهی

معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی درباره منشأ بدهی‌های دولت به تأمین اجتماعی عنوان کرد: «طبق قانون، حق بیمه بین کارگر، کارفرما و دولت تقسیم می‌شود. در هیچ دوره‌ای نبود که دولت سر موعده خودش، سهم بیمه مربوطه را پرداخت کند و همه این مبالغ همواره روی هم جمع شده بود.» وی ادامه داد: «هر کارفرمایی که حق بیمه خود را ندهد، ما سریع اعلام بدهی می‌کنیم، برایش اخطار می‌فرستیم و اجراییه صادر می‌کنیم؛ اما هیچ‌وقت هیچ‌کدام از این اقدامات برای دولت انجام نمی‌شود. هر چند طبق قانون تأمین اجتماعی دیون تأمین اجتماعی جزء دیون ممتاز بوده و حق الناس است و به رغم آنکه مدل این صندوق بیمه‌ای به صورت مشارکتی است که طبق قانون تعریف شده است، لکن یک طرف مشارکت هیچ‌وقت سهم خودش را به موقع ادا

اندازه معقول و در حالت جاری باقی می‌ماند. به این ترتیب سازمان تأمین اجتماعی ابر بدهکار شناسایی نمی‌شود، اما متأسفانه در دولت قبل راحت‌ترین نحوه تأمین کسری نقدینگی انتخاب شده و رویه اخذ تسهیلات به صورت بی‌محابا و بدون حساب و برنامه‌ریزی پیگیری و عدم توجه به عواقب آن شده بود و بدین صورت مانده بدهی‌ها به ۹۰ هزار میلیارد تومان رسیده بود.» به گفته معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی، این شیوه استقرار بر خلاف قوانین رایج بانک مرکزی بود؛ زیرا کل سرمایه ثبت شده بانک رفاه حدود ۲۰ هزار میلیارد تومان است و بانک رفاه خلاف رویه‌های جاری توانسته بود به یک

ذی‌نفع واحد ۹۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات بدهد. وی ادامه داد: «با این شیوه استقرار، در نظام پولی و بانکی اختلال ایجاد می‌شود و در نهایت تورم در کشور رخ خواهد داد. وقتی بانک بی‌حساب تسهیلات می‌دهد در صورت نداشتن منابع ناگزیر خواهد بود از بانک مرکزی اضافه برداشت داشته باشد و این مسأله روی پایه پولی تأثیر می‌گذارد و تورم در کشور ایجاد می‌شود.» سوری با تأکید بر اینکه کنترل تورم و پرداخت‌های بانکی خط قرمز دولت سیزدهم است، اضافه کرد: «وقتی سازمان تأمین اجتماعی ابر بدهکار شناخته شد، بانک مرکزی با هدف تحقق خواسته‌های دولت، کد سمات (سامانه متمرکز الکترونیکی اطلاعات تسهیلات و تعهدات) ما را مسدود کرد و دیگر حتی یک ریال هم نمی‌توانستیم وام بگیریم! حتی که‌ذی‌نفعان ما که بازنشستگان بودند را هم بستند. البته با رایزنی که انجام شد، مشکل پیش آمده برای بازنشستگان طی یکی دو روز حل گردید.»

وی گفت: «ما پولی که از بانک می‌گرفتیم را صرف تعهدات قانونی تأمین اجتماعی می‌کردیم اما سیستم بانکی در کشور هم نظم و نسق خاص خود را داشت و باید قوانینش رعایت می‌شد؛ به همین دلیل به فکر تسویه بدهی‌های خود افتادیم.»

بدهی‌های تأمین اجتماعی به بانک چگونه انباشته شد؟

معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی گفت: «انباشت بدهی‌های دولت به سازمان تأمین اجتماعی باعث شده بود که این سازمان دستش برای تسویه بدهی بسته باشد، اما به هر صورت سازمان تأمین اجتماعی در گذشته می‌توانست با یکسری دارایی‌های غیر مولد تسویه را

مصطفی سوری معاون اقتصادی و سرمایه‌گذاری سازمان تأمین اجتماعی در گفت‌وگو با آتیه‌نوروند تسویه کامل بدهی‌های سازمان تأمین اجتماعی به بانک رفاه کارگران را تشریح کرد. وی با اشاره به مطالبات مردمی برای اعلام نام اسامی ابر بدهکاران بانکی عنوان کرد: «مردم معتقد بودند مسئولان به جای آنکه مکرراً اعلام کنند لیست ابر بدهکاران بانکی در جیب‌شان است، باید زودتر اسامی این بدهکاران را اعلام کنند. با روی کار آمدن دولت سیزدهم، این خواسته مردم عملی و نام ابر بدهکاران بانکی به تفکیک بدهی جاری و غیر جاری اعلام شد.»

سوری گفت: «بعد از عملیاتی شدن این خواسته، بازخورد مورد انتظار در سطح جامعه دریافت نشد و کسی به خاطر این اقدام شجاعانه و انقلابی دولت بازخورد مثبتی به آن ارائه نداد؛ بالعکس همه به کنکاش از لیست‌ها پرداختند و انواع اینفوگرافی و خبرها در رابطه با اسامی ابر بدهکاران بانکی تولید شد.» به گفته وی متعاقب اعلام اسامی ابر بدهکاران بانکی، متأسفانه نام سازمان مردمی تأمین اجتماعی با اختلاف در سرلیست اعلامی از سوی بانک مرکزی قرار داشت. معاون اقتصادی سازمان تأمین اجتماعی گفت: «از آنجا که قرار بود هر ماه نام ابر بدهکاران بانکی اعلام شود، در چنین روندی چهره سازمان تأمین اجتماعی مکرراً مخدوش می‌شد؛ به همین دلیل تصمیم گرفته شد که برنامه‌های خود را بر روند تسویه مطالبات متمرکز کنیم.»

بدهی، میراث دولت گذشته

سوری درباره منشأ بدهی‌های تأمین اجتماعی به بانک رفاه کارگران گفت: «از سال ۹۴ در یافت تسهیلات از بانک آغاز و به خاطر کسری‌هایی که دلایل آن را در ادامه شرح می‌دهم، تأمین اجتماعی ناگزیر به استقرار از بانک شد.»

وی افزود: «ما در سازمان تأمین اجتماعی با کسری نقدینگی و عدم تعادل در منابع و مصارف مواجه هستیم. به همین خاطر، تصمیم‌سازان در گذشته به صورت بی‌رویه‌ای استقرار از بانک را انجام دادند. هر چند اگر چرخه استقرار به گونه‌ای پیش می‌رفت که با رسیدن میزان بدهی‌ها به سقف معین، تسویه و مجدداً استقرار انجام می‌شد، بدون هیچ حاشیه‌ای، تأمین اجتماعی می‌توانست این روند را ادامه دهد و تسهیلات مذکور به

لایلا مرگن

روزنامه‌نگار

انباشت بدهی‌های دولت به سازمان تأمین اجتماعی باعث شده بود که این سازمان دستش برای تسویه بدهی بسته باشد، اما به هر صورت سازمان تأمین اجتماعی در گذشته می‌توانست با یکسری دارایی‌های غیر مولد تسویه را انجام دهد که به هر دلیلی این کار را نکرده‌اند

کارشناسان حوزه کسب‌وکار و اشتغال معتقدند ایجاد بسترهای اشتغال و خلق موقعیت‌های شغلی پایدار در نقاط شهری بسیار پرنیانه‌تر از مناطق روستایی است. به عبارتی، اشتغال در شهرها به علت هزینه بالا و ضرورت سیاست‌گذاری‌های بلندمدت، نیازمند زمان بوده و شاید یکی از دلایل اصلی میانگین آماری بالای بیکاری در شهرها این مسأله باشد.

اشتغال مناسب‌تر روستاییان نسبت به شهرنشینان

شاخص‌های عمده بازار کار در بهار امسال حاکی از این است که جمعیت شاغل در روستاهای کشور نسبت اشتغال ۴۰.۷ درصدی را ثبت کرده‌اند. این در حالی است که این داده آماری در مناطق شهری در مدت مذکور ۳۶.۱ درصد اعلام شده که نشان از اختلاف ۴.۶ درصدی و وضعیت اشتغال بهتر در مناطق روستایی دارد. مؤلفه‌های مرتبط با بازار کار در سه ماهه ابتدای سال جاری نشان‌دهنده این است که شاخص‌های مشارکت اقتصادی، اشتغال جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر، بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله، بیکاری گروه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال، اشتغال در بخش کشاورزی و سهم جمعیت بیکار ۱۵ ساله و بیشتر فارغ‌التحصیلان آموزش عالی از مجموع بیکاران در مناطق روستایی نسبت به شهرها در وضعیت مناسب‌تری قرار داشته است.

به عبارتی، مشارکت اقتصادی به عنوان یکی از شاخص‌های مؤثر در بازار کار، میزان یا نرخ اشتغال در قالب شاخص تعیین‌کننده وضعیت و سیاست‌گذاری آینده اشتغال و تولید و نرخ بیکاری به عنوان داده آماری اثرگذار در حوزه‌های مرتبط با برنامه‌ریزی بازار کار در بین مناطق روستایی کشور شرایط بهتری را در قیاس با مناطق شهری تجربه کرده است.

داده‌های آماری مرتبط با اشتغال و بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشور نشان می‌دهد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در نقاط روستایی بیشتر با مسأله بیکاری مواجه هستند و در نقطه مقابل آن در شهرها راحت‌تر می‌توانند در شغل مورد نظر خود شاغل شوند.

در حال حاضر بیش از ۱۷ میلیون و ۶۸۰ هزار شاغل در نقاط شهری و در حدود ۵ میلیون و ۹۰۰ هزار نفر مشغول به کار در نقاط روستایی هستند که آمار شاغلان کشور در سه ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۱ را تشکیل داده‌اند و در این بین، رشد اشتغال بیش از ۷۳ هزار نفری در شهرها و کاهش اشتغال بیشتر از ۱۷ هزار نفری در روستاها در مقایسه با مدت مشابه در سال قبل در این حوزه به ثبت رسیده است.

آمارهای شاخص بیکاری همچنین نشان می‌دهد با توجه به میانگین نرخ بیکاری ۹.۲ درصدی، این شاخص به ترتیب در نقاط شهری و روستایی در بهار سال جاری ۱۰.۱ و ۶.۴ ثبت شده که نسبت به مدت مشابه در سال گذشته در شهرها رشد ۵۰ درصدی و ثبت در روستاها را به دنبال داشته است.

بر اساس این گزارش، نرخ بیکاری در مناطق روستایی بسیار پایین‌تر از میانگین کشوری و در شهرها بالاتر از آن برآورد شده و این اختلاف نرخ بیکاری در گروه‌های سنی ۱۵ تا ۲۴ ساله جوانان و ۱۸ تا ۲۵ ساله نیز حفظ شده است.

کارشناسان حوزه کسب‌وکار و اشتغال معتقدند ایجاد بسترهای اشتغال و خلق موقعیت‌های شغلی پایدار در نقاط شهری بسیار پرنیانه‌تر از مناطق روستایی است. به عبارتی، اشتغال در شهرها به علت هزینه بالا و ضرورت سیاست‌گذاری‌های بلندمدت، نیازمند زمان بوده و شاید یکی از دلایل اصلی میانگین آماری بالای بیکاری در شهرها این مسأله باشد.